

Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG

2019, 22(2), 5-7

WPROWADZENIE

Introduction

Radosław Bul (1), Jędrzej Gadziński (2)

(1) Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, B. Krygowskiego 10, 61-680 Poznań
e-mail: bul@amu.edu.pl

(2) Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, B. Krygowskiego 10, 61-680 Poznań
e-mail: jedgad@amu.edu.pl

Cytacja:

Radosław Bul, Jędrzej Gadziński, 2019, Wprowadzenie, *Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG*, 22(2), 5–7.

Z dużą przyjemnością prezentujemy Państwu kolejny numer czasopisma Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG. Jest to drugi zeszyt wydany w roku 2019 i pierwszy w języku polskim. Publikacja wychodzi w okresie istotnych zmian w polskiej nauce, zapoczątkowanych przez reformę szkolnictwa wyższego. Jednym z jej istotnych założeń jest dostosowanie klasyfikacji dyscyplin do standardów międzynarodowych. W efekcie jako dyscyplinę wyodrębniono geografę społeczno-ekonomiczną i gospodarkę przestrzenną w dziedzinie nauk społecznych. Badania z zakresu geografii transportu siłą rzeczy wpisują się w zakres tematyczny nowej dyscypliny. Dodatkowo zasadniczym zmianom ulega także ocena działalności naukowej. Mamy nadzieję, że te i inne zmiany w polskiej nauce przyczynią się do jeszcze większej popularyzacji wiedzy z geografii transportu i podniesienia jakości prowadzonych badań, a także do wzrostu zasięgu i prestiżu Prac Komisji Geografii Komunikacji PTG.

Prezentowany Państwu numer Prac zawiera sześć zróżnicowanych tematycznie artykułów dotyczą-

cych takich zagadnień, jak: rozwój rynku pojazdów dwu- i trzykołowych, lokalizacja punktów ładowania samochodów elektrycznych, przekształcenia transportowe miast, zmiany w sezonowym użytkowaniu środków transportu, rozwój regionalnych portów lotniczych i wreszcie trudności metodyczne w badaniu pozamiejskich sieci transportu publicznego. Dodatkowo w zeszycie znalazły się także: recenzja książki autorstwa Macieja Kruszyny, sprawozdanie z IV Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Problemy i wyzwania geografii komunikacji” oraz trzy biografy przedstawiające sylwetki wybitnych polskich geografów transportu.

Celem pierwszego artykułu, autorstwa Sławomira Dorockiego, pt. „Przestrzenne zróżnicowanie rozwoju rynku silnikowych pojazdów dwu- lub trzykołowych (PTW) w Polsce na początku XXI w.”, była identyfikacja współczesnych zmian rynku dwu- lub trzykołowych pojazdów silnikowych (PTW) w Polsce w ujęciu przestrzennym oraz określenie głównych jego uwarunkowań. Zaprezentowaną analizę oparł Autor na danych z centralnej ewidencji pojazdów i kierowców (CEPIK),

bazy danych lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) oraz danych Polskiego Związku Przemysłu Motoryzacyjnego (PZPM). W oparciu o przeprowadzone badania Autor stwierdził, że liczba i wzrost pojazdów PTW w Polsce w układzie powiatowym jest zróżnicowany przestrzennie. Zróżnicowanie to zależy głównie od początkowego stanu nasycenia rynku pojazdów PTW, uwarunkowań demograficznych (udział ludzi młodych), kulturowych (tradycje komunikacyjne) oraz społeczno-gospodarczych (m.in. zamożność społeczeństwa). Różnice w tempie wzrostu oraz strukturze pojazdów PTW są szczególnie widoczne pomiędzy regionami wiejskimi a zurbanizowanymi. Zdaniem Autora, na dynamikę zmian na rynku PTW w Polsce w latach 2009-2016 najsilniej wpłynęły uwarunkowania prawne oraz dostępność pojazdów PTW, związana ze wzrostem zamożności społeczeństwa oraz zniesieniem barier w imporcie pojazdów w ramach wolnego rynku UE. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na coraz większą popularność pojazdów PTW obok spadku ceny, był wzrost problemów komunikacyjnych w miastach. Według Autora, proces ten może spowodować wzrost liczby motorowerów i lekkich motocykli w miastach.

Celem artykułu autorstwa Patrycji Szymańskiej, Aleksandry Szczur i Pawła Zmudy-Trzebiatowskiego pt. „Kryteria oceny lokalizacji punktów ładowania samochodów elektrycznych. Studium przypadku: sieć punktów ładowania w Poznaniu” było opracowanie zbioru kryteriów, który będzie oparty na publicznie dostępnych w Polsce zbiorach danych oraz będzie mógł być wykorzystany w jednej z metod analizy wielokryterialnej do oceny wariantów lokalizacji punktów ładowania samochodów elektrycznych w miastach. Zaproponowany przez Autorów zbiór obejmuje sześć potencjalnych kategorii kryteriów. Uwzględniono w nim zagadnienia związane z kosztami budowy sieci, udziałem ładowarek dużej mocy, a także wynikające z dostępności przestrzennej czy integracji sieci ładowarek samochodów elektrycznych z systemem publicznego transportu zbiorowego. Kryteria te zostały następnie zastosowane do oceny wariantów sieci punktów ładowania w Poznaniu. Należy podkreślić walor aplikacyjny pracy. Ustalone przez Autorów kryteria mogą być pomocne dla władz samorządowych, na które ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych nałożyła obowiązek sporządzenia planów budowy takiej sieci.

Kolejną publikacją w ramach numeru serii jest artykuł, którego Autorem jest Krzysztof Kopeć z Katedry Geografii Rozwoju Regionalnego, Instytutu Geografii, Wydziału Oceanografii i Geografii Uniwersytetu Gdańskiego, pt. „Przekształcenia transportowe miast służące poprawie jakości życia”. Zdaniem Autora, przekształcenia transportowe miast służące

poprawie jakości życia zachodzą na tle bardzo różnorodnych uwarunkowań. Uwarunkowania te można podzielić na destruktywne i konstruktywne. W ramach artykułu przedstawiono zarys obu rodzajów uwarunkowań, wskazując na najistotniejsze. Zdaniem K. Kopcia, zmiany jakie zachodzą w transporcie miast wskazują na zmniejszenie ruchu samochodowego, co ma wyeliminować negatywne ich oddziaływanie – przede wszystkim emisję zanieczyszczeń oraz hałasu, zawłaszczanie przestrzeni i jej degradację z perspektywy jakości życia w mieście, tworzenie kongestii i generowanie znacznych kosztów funkcjonowania miasta. Dostrzega się także działania mające na celu wdrożenie idei zrównoważonej mobilności opartej na transporcie zbiorowym – zwłaszcza niskoemisyjnym, a także promujące poruszanie się wspierające zdrowy styl życia – pieszo, rowerem oraz urządzeniami transportu osobistego.

Następny artykuł, przygotowany przez Wojciecha Szymalskiego z Fundacji Instytut na rzecz Ekorozwoju, został zatytułowany „Zmiany w sezonowym użytkowaniu środków transportu w Warszawie na podstawie wyników badań Barometru Warszawskiego”. Autor obrał sobie za cel ocenę możliwości wykorzystania badań zrealizowanych w serii zwanej Barometr Warszawski do identyfikacji zmian popularności różnych środków transportu w Warszawie. W kolejnych fragmentach artykułu prezentuje szczegółową analizę zbioru danych. Przygląda się ich zmienności w czasie, a także zestawia z wynikami innych badań ruchu. W konkluzjach Autor wskazuje na możliwość wykorzystania wyników badań Barometru Warszawskiego do analizy zmienności sezonowej jednego środka transportu. Jednocześnie zaznacza, że szersze wykorzystanie tego typu danych wymagać będzie dalszych badań i uwzględniania informacji pozyskanych z innych źródeł.

W artykule autorstwa Edyty Pijet-Migoń (reprezentantki Instytutu Turystyki w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu), zatytułowanym „Regionalne porty lotnicze w Europie Środkowo-Wschodniej po liberalizacji rynku transportu lotniczego”, szczegółowej charakterystyce poddane zostały przemiany w transporcie lotniczym w krajach byłego Bloku Wschodniego. Jako cel opracowania wskazano porównanie poziomu rozwoju regionalnych portów lotniczych w krajach, takich jak Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Rumunia, Bułgaria, Litwa, Łotwa, Estonia, a także Niemcy (w granicach dawnej Niemieckiej Republiki Demokratycznej). W swych badaniach Autorka wykorzystywała dane statystyczne z bazy Eurostatu, a także materiały publikowane przez porty lotnicze oraz urzędy lotnictwa cywilnego poszczególnych państw. We wnioskach zauważa, że najważniejszym czynnikiem zmian była liberalizacja rynku. Na rozwój

portów regionalnych w dużym stopniu wpłynęła ekspansja przewoźników niskokosztowych. Największy sukces osiągnęły one w Polsce i Rumunii, czyli w największych z analizowanych państw. Zauważyć także należy, że w kilku przypadkach duże inwestycje infrastrukturalne w porty lotnicze okazały się nietrafione.

Ostatni z recenzowanych artykułów przygotowany został przez Ariela Ciechańskiego z Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. St. Leszczyckiego PAN. Celem tego opracowania zatytułowanego „Wyzwania w badaniach sieci pozamiejskiego transportu autobusowego na przykładzie powiatów Beskidu Niskiego i Bieszczadów” było sprawdzenie możliwości pozyskania danych z rozkładów jazdy, a także wskazanie rekomendacji poprawy obecnej sytuacji. Miałoby to duże znaczenie zarówno w przypadku wykorzystania wskazanych danych w opracowaniach badawczych, jak również przy planowaniu podróży przez pasażerów. We wnioskach Autor wskazuje, że sytuacja w zakresie dostępności danych o rozkładach jazdy w pozamiejskim transporcie autobusowym uległa w ciągu ostatnich 30 lat znacznemu pogorszeniu. Wynikało to z rozproszenia informacji, a także ich słabej jakości w przypadku przewoźników autobusowych. Może to wpływać negatywnie na postrzeganie transportu autobusowego przez potencjalnych pasażerów. Wśród rekomendacji pojawiają się m.in. postulaty stworzenia jednolitych baz danych przystanków oraz rozkładów jazdy.

Ważną częścią opracowania jest też recenzja książki autorstwa Macieja Kruszyny, pt. „Koleje miejskie i regionalne w Polsce”, wydanej przez Dom Wydawniczy Księży Młyn z Łodzi. Recenzję przygotował Ariel Ciechański z Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. St. Leszczyckiego PAN. Recenzowane opracowanie podzielone zostało na wstęp, trzy rozdziały merytoryczne oraz zakończenie. We wprowadzeniu Autor pracy definiuje, co rozumie przez kolej miejską, a co przez regionalną. Przybliży czytelnikom także inne terminy i pojęcia, którymi posługuje się w publikacji. Zdaniem Recenzenta najbardziej interesujący i dopracowany wydaje się być w całym opracowaniu rozdział pierwszy *Systemy dojrzałe* dotyczący ukształtowanych już systemów kolei miejskich i regionalnych. Są nimi według M. Kruszyny systemy zlokalizowane w obrębie aglomeracji warszawskiej i trójmiejskiej. W rozdziale drugim pracy, pt. *Większe sieci (w trakcie kształtowania lub z potencjałem)* autor przedstawia siedem systemów (GOP, Kraków, Wrocław, Poznań, Bydgoszcz i Toruń (BiT), Szczecin oraz Rzeszów), co pozwoliło na uzyskanie ciekawego przekroju wiedzy dotyczącej funkcjonowania systemu transportu kolejowego na

wskazanych wyżej obszarach związanych z dużymi ośrodkami miejskimi. Rozdział trzeci autor zatytułował *Ambicje innych ośrodków (oraz związanych z nimi Aktywistów)* i dotyczy on aż 18 systemów transportu kolejowego związanych z ważnymi ośrodkami miejskim. Zdaniem Recenzenta, analizowana publikacja stanowi interesujące kompendium wiedzy dotyczącej kształtowania się systemów kolei miejskich i regionalnych w Polsce, i jest godna polecenia przedstawicielom środowiska geograficznego.

Stałym już elementem składowym kolejnych numerów Prac Komisji Geografii Komunikacji PTG są także biogramy wybitnych naukowców, którzy w znacznej mierze przyczynili się do rozwoju polskiej geografii transportu. W prezentowanym numerze przedstawiono sylwetki profesora Stanisława Dziadka, doktora habilitowanego Bronisława Dziedziula oraz doktora Mieczysława Mikulskiego.

Ostatnim z elementów publikacji jest Sprawozdanie z IV Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Problemy i wyzwania geografii komunikacji”, która miała miejsce w Łodzi w dniach 9-10 V 2019 r. Sprawozdanie przygotowała Marta Borowska-Stefańska z Instytutu Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej, Wydziału Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego. Konferencja zgromadziła ponad 50 uczestników, wśród których znajdowali się głównie pracownicy naukowcy i doktoranci reprezentujący dwadzieścia jednostek naukowych, w tym pięć zagranicznych. W trakcie pierwszego dnia konferencji wygłoszono 36 referatów oraz zaprezentowano sześć posterów. Na zakończenie obrad odbyło się zebranie członków Komisji Geografii Komunikacji PTG. Drugi dzień konferencji obejmował sesję terenową. Uczestnicy spotkania udali się na wycieczkę zabytkowym tramwajem marki SANOK. W ramach przejazdu uczestnicy poznali m.in. kluczowe zagadnienia z zakresu rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego Łodzi, zwiedzili zabytkową zajezdnię tramwajową na Brusie, gdzie wysłuchali prelekcji poświęconej historii łódzkiej sieci tramwajowej oraz odwiedzili miejsca istotne dla funkcjonowania łódzkiego węzła transportowego.

Zawartość prezentowanego tomu Prac Komisji Geografii Komunikacji PTG wydaje się niezwykle różnorodna i interesująca. Na koniec pozostaje nam więc życzyć Czytelnikom miłej lektury oraz inspiracji do dalszych badań przyczyniających się do rozwoju polskiej geografii transportu, a tym samym i całej dyscypliny geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej.

Radosław Buł, Jędrzej Gadziński